



HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemniowski Teresa Romer
Janusz Grzelak Mirosław Wyrzykowski
Michał Nawrocki

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Maciej Nowicki
Sekretarz: Piotr Kładoczny
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członek Zarządu: Dominika Bychawska-Siniarska

Warszawa, dnia 26 czerwca 2017 r.

**Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy
w Warszawie
VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
ul. Marszałkowska 82
00-517 Warszawa**

Powód:

Paweł Sołtys

ul. ----

PESEL: -----

Pozwana:

Polskie Radio S.A.

al. Niepodległości 77/85

00-977 Warszawa

KRS: 0000017753

Sygn. akt: VII P 1810/16

ZGŁOSZENIE

organizacji pozarządowej do udziału w postępowaniu

1. W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka na podstawie art. 8 oraz 462 Kodeksu postępowania cywilnego (Dz.U. z roku 1964, nr 43, poz. 296; dalej: k.p.c.) zgłaszamy Fundację do udziału w postępowaniu w sprawie z powództwa Pawła Sołtysa przeciwko Polskiemu Radiu S.A. (sygn. akt VII P 1810/16).
2. Do reprezentacji Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w niniejszym postępowaniu wyznaczamy **Dorotę Głowacką** legitymującą się dowodem osobistym nr ---- oraz **Konrada Siemaszkę** legitymującego się dowodem osobistym nr ---- (zob. zał. nr 2).

UZASADNIENIE

Udział organizacji pozarządowej w postępowaniu sądowym urzeczywistnia społeczną kontrolę nad wymiarem sprawiedliwości, stanowiącą ważny element demokratycznego państwa prawnego. W odniesieniu do spraw z zakresu prawa pracy, udział organizacji pozarządowej regulowany jest przez art. 8 i 462 k.p.c., który przewiduje możliwość dopuszczenia do udziału w postępowaniu sądowym organizacji pozarządowej za zgodą pracownika wyrażoną na piśmie (zob. załącznik nr 5), o ile zakres postępowania mieści się w obszarze jej zadań statutowych.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka (dalej: HFPC, Fundacja) jest organizacją pozarządową, której statutowym celem jest ochrona praw i wolności człowieka, w tym także zapewnianie ich przestrzegania przez organy władzy publicznej (zob. § 8 Statutu Fundacji). W szczególności, zgodnie z § 9. 1a Statutu, realizując cele wymienione w § 8 Statutu, HFPC może w zakresie przewidzianym stosownymi regulacjami prawnymi powodować wszczęcie postępowań i reprezentować jednostki przed krajowymi i międzynarodowymi organami sądowymi, administracyjnymi i społecznymi, a także wstępować do tych postępowań w charakterze przedstawiciela społecznego oraz podejmować inne działania prawne mające na celu ochronę praw człowieka.

Szczególnym przedmiotem zainteresowania HFPC są gwarancje swobody wypowiedzi, którą uznaje się za fundamentalne prawo podstawowe, odgrywające szczególnie istotną rolę w demokratycznym państwie prawnym¹. Problematyką gwarancji swobody wypowiedzi w ramach HFPC zajmuje się wyspecjalizowany program „Obserwatorium Wolności Mediów w Polsce”. Celem programu jest podniesienie krajowego poziomu ochrony wolności słowa oraz dostosowanie go do standardów międzynarodowych. HFPC prowadzi również program „Artykuł 32”, który koncentruje się na zagadnieniach związanych z nierównym traktowaniem i zakazem dyskryminacji. W ocenie HFPC oba wskazane prawa człowieka – tj. zarówno wolności słowa oraz zakaz dyskryminacji - mają istotne znaczenie w przedmiotowej sprawie i powinny zostać uwzględnione w jej rozpoznaniu. Dodatkowo dostrzegamy, iż w sprawie mogło dojść również do ingerencji w wolność związkową.

Gwarancja równości praw i równego traktowania została wyrażona w art. 14 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (dalej: EKPC lub Konwencja) oraz art. 32 Konstytucji, zgodnie z którym „nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny”. Na gruncie kodeksu pracy kwestia zakazu dyskryminacji uregulowana została w art. 18^{3a}-18^{3c}. Na ich podstawie pracownicy powinni być traktowani równo w zakresie m.in. nawiązywania i rozwiązywania stosunku pracy. Art. 18^{3a} przewiduje katalog przyczyn dyskryminacji. Wśród z nich znajdują się płeć, wiek, niepełnosprawność, rasa, religia, narodowość, przynależność związkowa, pochodzenie etniczne, wyznanie, orientacja seksualna, a także przekonania polityczne. Należy podkreślić, że jest to katalog otwarty, a wymienione kryteria mają charakter przykładowy, obejmując

¹ Wyrok ETPC z 7 grudnia 1976 r. w sprawie *Handyside p. Wielkiej Brytanii*, skarga nr 5493/72.

także kryterium dyferencjacji pracowników informujących o zagrożeniach, naruszeniach interesu publicznego i innych nieprawidłowościach w miejscu pracy².

Wolność związkowa – jako szczególny aspekt prawa do zrzeszania się – chroniona jest natomiast w art. 12, art. 58 i art. 59 Konstytucji oraz w art. 11 EKPC. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej jako: Trybunał lub ETPC), art. 11 EKPC zapewnia prawo do ochrony interesów pracowniczych członków związku zawodowego poprzez kolektywne działania, których przeprowadzenie i rozwijanie państwo musi umożliwić³. Związek zawodowy musi mieć swobodę w dążeniu do ochrony interesów swoich członków, a poszczególni członkowie mają w szczególności prawo, w celu ochrony swoich interesów, aby związek zawodowy był wysłuchany⁴. Z orzecznictwa ETPC wynika, że państwo ma ponadto obowiązek zapewniania klarownej i skutecznej ochrony sądowej przed dyskryminacją z powodu przynależności i działalności związkowej⁵.

Z kolei wolność słowa, stanowiąca fundament każdego demokratycznego społeczeństwa, jest chroniona w art. 54 Konstytucji oraz art. 10 EKPC, zgodnie z którym m.in. „każdy ma prawo do wolności wyrażania opinii”. Z orzecznictwa ETPC wynika ponadto, że ochrona swobody wypowiedzi znajduje zastosowanie także w odniesieniu do miejsca pracy, a państwo ma obowiązek chronić tę swobodę również w sferze relacji między pracownikiem a pracodawcą. Trybunał zauważa, że pracownicy są w pewnym stopniu zobowiązani wobec swojego pracodawcy do lojalności, powściągliwości i dyskrecji, jednakże obowiązki te nie mogą prowadzić do nieproporcjonalnych ograniczeń wolności słowa⁶. Szczególną rolę w kontekście wolności słowa pełnią dziennikarze, którzy realizują funkcję tzw. publicznego stróża (ang. *public watchdog*). Jej istotą jest zwracanie uwagi opinii publicznej na aktualne problemy społeczne i polityczne, a także prowokowanie debaty publicznej⁷. Trybunał stoi na stanowisku, że ze względu na wskazaną rolę dziennikarzy w społeczeństwie i ich obowiązki uczestniczenia w dyskusji publicznej i zachęcania do niej, a także z uwagi na charakter ich zadań zawodowych, polegający na udzielaniu informacji i opinii, powinność dyskrecji i powściągliwości ciążyąca zasadniczo na pracownikach, nie może stosować się z równą siłą do dziennikarzy⁸. Dotyczy to zwłaszcza pracowników mediów publicznych, których działalność – jako instytucji publicznych – powinna być poddana szczególnej kontroli społecznej⁹. Jak

² A. M. Świątkowski, *Sygnalizacja (whistleblowing) a prawo pracy*, Przegląd Sądowy, maj 2015. Por. także: M. Raczkowski, *Ekspertyza w sprawie ochrony osób zatrudnionych sygnalizujących nieprawidłowości, przed nadużyciami ze strony podmiotu zatrudniającego*, http://www.batory.org.pl/doc/Sygnalisci_eks_20091214.pdf (dostęp: 21.05.2017); M. Wujczyk, *Podstawy whistleblowingu w polskim prawie pracy*, „Przegląd Sądowy”, czerwiec 2014, str. 119.

³ Wyrok ETPC z 27 października 1975 r. w sprawie *Krajowego Związku Belgijskiej Policji p. Belgii*, skarga nr 4464/70, § 39; wyrok ETPC z 12 listopada 2008 r. w sprawie *Demir i Baykara p. Turcji*, skarga nr 34503/97, § 140.

⁴ *Krajowy Związek Belgijskiej Policji p. Belgii*, §§ 39-40.

⁵ Wyrok ETPC z 30 lipca 2009 r. w sprawie *Danilenkov i inni p. Rosji*, skarga nr 67336/01.

⁶ Wyrok ETPC z 29 lutego 2000 r. w sprawie *Fuentes Bobo p. Hiszpanii*, skarga nr 39293/98, § 38; wyrok ETPC z 21 lipca 2011 r. w sprawie *Heinisch p. Niemcom*, skarga nr 28274/08, §44.

⁷ Wyrok ETPC z 23 października 1994 r. w sprawie *Jersild p. Danii*, skarga nr 15890/89, § 31.

⁸ *Wojtas-Kaleta p. Polsce*, §46; *Matúz p. Węgrom*, § 39.

⁹ *Ibidem*; wyrok ETPC z 22 stycznia 2015 r. w sprawie *Pinto Pinheiro Marques p. Portugalii*, skarga nr 26671/09, § 44.

zauważył Trybunał, ponieważ istotą zawodu dziennikarzy jest przekazywanie informacji i opinii, mają oni nie tylko prawo, ale wręcz obowiązek komentowania spraw o publicznym znaczeniu, w tym także tych odnoszących się do organizacji pracy czy funkcjonowania mediów realizujących misję publiczną¹⁰.

W orzecznictwie ETPC zwraca się także uwagę na rolę swobody wypowiedzi w funkcjonowaniu związków zawodowych, podkreślając, że ich członkowie muszą mieć możliwość wyrażania pracodawcy swoich żądań, a władze krajowe powinny zapewnić, by nieproporcjonalne sankcje nie zniechęcały przedstawicieli związków zawodowych do wyrażania i obrony interesów pracowników¹¹.

Ponadto ETPC wielokrotnie podkreślał, że w stosunku do wypowiedzi dotyczących kwestii mających publiczne znaczenie dopuszcza się szersze granice wolności słowa. Trybunał wprost uznaje przy tym, że zagadnienia odnoszące się do mediów publicznych, w szczególności ich polityka programowa i kadrowa oraz niezależność redakcyjna, stanowią sprawy mające istotne publiczne znaczenie¹². Z orzecznictwa ETPC wynika również szerszy zakres swobody wypowiedzi odnoszących się do funkcjonowania instytucji publicznych¹³. Dodatkowo istotne znaczenie z punktu widzenia standardów wolności słowa ma dla ETPC również proporcjonalność stosowanych sankcji. W kontekście pracowniczym, Trybunał podkreśla, że zwolnienie dyscyplinarne, bez odszkodowania stanowi najsurowszą możliwą sankcją dla pracownika, dla której musi istnieć wystarczająco silne uzasadnienie¹⁴.

Przekładając powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy, zdaniem HFPC rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika z Pawłem Sołtysiem budzi poważne wątpliwości z punktu widzenia ochrony wolności słowa, wolności związkowej i zasady równego traktowania. W opinii HFPC nie ulega wątpliwości, że działania powoda podjęte w związku z czynnościami władz Polskiego Radia S.A. wobec pracowników, w tym w związku z odsunięciem dziennikarek Anny Zaleśnej-Sewery i Małgorzaty Spór od prowadzenia serwisów informacyjnych z niejasnych przyczyn, dotyczyły kwestii niezależności redakcyjnej i transparentnej polityki kadrowej w mediach publicznych – i jako takie odnosiły się do spraw mających publiczne znaczenie. Co więcej, wśród przyczyn rozwiązania umowy o pracę, wskazano m.in. godzenie w dobre imię i wizerunek Polskiego Radia S.A. i jego Zarządu; wywieranie presji psychicznej i próbę wymuszania na Zarządzie Polskiego Radia S.A. decyzji dotyczących prowadzenia polityki zatrudnienia; stosowanie i upublicznianie „czarnego PR” oraz destabilizacji pracy Polskiego Radia S.A. i jego Zarządu m.in. przez publiczne nękanie Zarządu pomówieniami i żądaniem przystąpienia do mediacji. W uzasadnieniu rozwiązania umowy o pracę nie wyjaśniono bliżej do jakich konkretnych zachowań powoda odnoszą się te zarzuty, jednakże sekwencja wydarzeń poprzedzających zakończenie stosunku pracy oraz publiczne oświadczenia Zarządu Polskiego Radia S.A. rodzą przypuszczenie, że dotyczą one działalności związkowej Pawła Sołtysa podejmowanej w

¹⁰ *Wojtas-Kaleta p. Polsce*, op. cit.

¹¹ Wyrok ETPC z 9 października 2012 r. w sprawie *Szima p. Węgrom*, skarga nr 29723/11, § 28.

¹² *Fuentes Bobo p. Hiszpanii*, § 48; *Wojtas-Kaleta p. Polsce*, § 46; *Matuz p. Węgrom*, § 36-37.

¹³ *Pinto Pinheiro Marques p. Portugalii*, § 44.

¹⁴ *Fuentes Bobo p. Hiszpanii*, §§ 49-50.

obronie interesów pracowników oraz wskazywania nieprawidłowości w funkcjonowaniu Polskiego Radia S.A.

W związku z powyższym, z uwagi na charakter podejmowanych przez powoda działań (zwracanie uwagi na nieprawidłowości w funkcjonowaniu publicznego radia, wyrażanie i obrona interesów pracowniczych) oraz uwzględniając pełnioną przez niego podwójną rolę (dziennikarza mediów publicznych oraz działacza związku zawodowego), sposób zakończenia stosunku pracy z powodem rodzi podejrzenie, że było ono nieuprawnionym odwetem za korzystanie przez powoda z ww. praw człowieka w miejscu pracy. Tym samym, w ocenie HFPC, pracodawca mógł działać w tym przypadku z naruszeniem gwarancji wynikających z wolności słowa, wolności związkowej i zasady równego traktowania.

Warto dodać, że w obszarze ww. praw i wolności HFPC podejmowała w przeszłości liczne działania rzecznicze¹⁵ i litygacyjne¹⁶, w tym wielokrotnie została dopuszczona do udziału jako organizacja pozarządowa w rozumieniu art. 8 k.p.c. w procesach z zakresu prawa pracy, w których występowały zagadnienia związane przede wszystkim z wolnością słowa lub zakazem dyskryminacji. Jako przykład można wskazać następujące sprawy, które toczyły się bądź są obecnie w toku przed sądami pracy: postępowanie z powództwa red. J. W. przeciwko Regionalnej Rozgłośni w Łodzi „Radio Łódź” (Sąd Rejonowy w dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, sygn. akt XP 263/09), postępowanie z powództwa red. E. Wanat p. Regionalnej Rozgłośni w Warszawie „Radio Dla Ciebie” (Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, sygn. akt VIII P 761/15), postępowanie z powództwa red. K. Dąbrowy p. Polskiemu Radiu S.A. (Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, VII P 164/16), oraz postępowanie z powództwa Ewy Morawskiej przeciwko Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych (Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, sygn. akt VIII P 610/16). W sprawie J. W. powód domagał się zadośćuczynienia za mobbing, natomiast wszystkie pozostałe procesy dotyczyły/dotyczą odwołania od rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika (m.in. w reakcji na sygnalizowane przez niego nieprawidłowości obserwowane w miejscu pracy).

Podsumowując, w świetle przedstawionych rozważań, zwracamy się z wnioskiem o dopuszczenie HFPC do udziału w postępowaniu na podstawie art. 8 oraz art. 462 kpc oraz w związku z § 8 i § 9 pkt 1a Statutu Fundacji, wierząc, że nasze zaangażowanie w proces z

¹⁵ Zob. m.in. D. Głowacka, A. Płoszka, M. Szaniecki, „*Wiem i powiem. Ochrona sygnalistów i dziennikarskich źródeł informacji. Praktyczny przewodnik*”, HFPC, 2016, a także *Uwagi HFPC w sprawie prac legislacyjnych mających na celu wzmocnienie ochrony sygnalistów z 26 sierpnia 2016 r.*

¹⁶ HFPC m.in. wstąpiła jako organizacja pozarządowa do postępowania przed Sądem Rejonowym dla M. St. Warszawy w sprawie dziennikarza zwolnionego za akcję mającą na cel zwrócenie uwagi na zmiany w ustawie o radiofonii i telewizji (sygn. akt VII P 164/16). HFPC ponadto złożyła opinię przyjaciela sądu przed ETPC w sprawie dziennikarki TVP S.A., która otrzymała naganę w związku podpisaniem z listu otwartego krytykującego zdjęcie z anteny dwóch programów poświęconych muzyce klasycznej (wyrok ETPC z 16 lipca 2009 r. w sprawie *Wojtas-Kaleta p. Polsce*, skarga nr 20436/02), a także przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Pragi Południe w sprawie z powództwa lekarki M.H. zwolnionej w związku z ujawnieniem w prasie nieprawidłowości w funkcjonowaniu szpitala, w którym pracowała (sygn. akt VI P 376/2013), jak również wniosła skargę do ETPC w sprawie dotyczącej swobody wyrażania i obrony interesów pracowników, skarga nr 35673/15 z 13 lipca 2015 r. w sprawie *Ogólnopolski Związek Zawodowy Inicjatywa Pracownicza p. Polsce* (skarga czeka na rozpatrzenie).

powództwa Pawła Sołtysa przysłuży się pełniejszej ochronie praw i wolności obywatelskich oraz odbędzie się z korzyścią dla wymiaru sprawiedliwości.

W imieniu Zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Załączniki:

1. Uchwała Zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka
2. Upoważnienia (2)
3. Odpis aktualny KRS
4. Statut Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (tekst jednolity)
5. Zgoda powoda na wstąpienie Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka do postępowania
6. Dowód uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictw